

מדינת ישראל
משרד החינוך המינהל הפדגוגי
אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון
המחלקה לכיתות ותכניות שח"ר במוסדות החינוך

חושבים קדימה שואפים גבוה

כיתת אתגר תשפ"ב

כיתות לקידום תלמידים לתעודת בגרות משמעותית במסלול טכנולוגי

חוברת נהלים והיערכות לפתיחת כיתות אתגר לשנת תשפ"א

כתובת אתר המחלקה לכיתות ותכניות שח"ר במוסדות החינוך:

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNoarBesikun/machlakot/shachar/mabar.htm>

תוכן עניינים

3.....	דבר מנהל האגף- מר חיים מויאל.....
5	דבר מנהלת המחלקה- גב' ליאת צוריה קליין
7	פתח דבר.....
7	מטרות מרכזיות בכיתות אתגר
7	היערכות לפתיחת כיתות אתגר.....
8	א. תנאי סף לקבלת כיתת אתגר
8	ב. תבחינים לאיתור תלמידים לכיתת אתגר
10.....	ג. בניית הכיתות בבית הספר בשילוב קב"ס ומנחה שח"ר
10.....	ד.המלצת המחוז
10.....	הרכב הכיתה וגודלה
11.....	סגל ההוראה
12.....	הצעה להתערבויות ייעוציות בכיתות אתגר
13.....	פיתוח מקצועי והדרכה
13.....	תכנית היבחנות תלת שנתית.....
14.....	תכנית לניצול שעות
14.....	מקצועות הלימוד בכיתות אתגר
15.....	תכנית להמשך לימודים.....
15.....	שילוב התלמיד בקהילה
16.....	משוב הערכה ובקרה
16.....	דגשים לעבודה בכיתות האתגר.....
16.....	תכניות תוספתית לכיתות אתגר
16.....	אי-עמידה בנהלי כיתות אתגר.....
17.....	הנחיות להגשת הבקשה

דבר מנהל אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

אנשי חינוך יקרים,

שנת הלימודים תשפ"א הייתה שנה מאתגרת עבור רובנו. השפעת התפשטות נגיף הקורונה ניכרה בכל מחוזות חיינו. אני עוקב מקרוב אחר פעולותיכם, וגאה על עשייתכם יוצאת הדופן, שבה ניכרת תושייה ויצירתיות בדאגה לתלמידים בקשת רחבה של תחומים מגוונים.

למרות המרחק הפיסי בסגר הראשון, והבידודים השונים, הצלחתם גם בעת הזאת לגעת בלבבות ובראשים. על זאת ועל עוד, ברצוני להודות לכל אחד ואחת מכם באופן אישי.

תודה!

במהלך תקופה זו הוחרגה אוכלוסיית האגף, ובתוכה גם תלמידי מב"ר ואתגר/אמ"ץ. אתם אוכלוסיית המורים עמדתם בחוד החנית, אפשרתם המשך קשר אישי, למידה סדירה ואי של שפיות בתוך תקופה חסרת וודאות שנקלענו אליה. ושוב תודה על עשייה גדולה וללא פשרות בימים אלו.

כיתות מב"ר – ליב עיוני ואתגר- ליב טכנולוגי מושתתות על תפיסת עולם של צוותי החינוך: הכוללים מנהלים, מורים וצוות חינוכי, המבוססים על שליחות אישית וחברתית, אשר עושים לילות כימים בעבודה עם אוכלוסיית התלמידות והתלמידים, הנמצאים בסכנת נשירה ובנשירה סמויה, ולהביא אותם להישגים ראויים ושיהיו אזרחים נאמנים מועילים ותורמים לחברת מופת.

אוכלוסיית התלמידות והתלמידים שאותרו כמתאימים לכיתות אלו, נמצאים על רצף הסיכון, בשל שנים רבות של אכזבות, הישגים נמוכים, פיתוח תחושת חוסר מסוגלות ובעיקר חוסר אמונה ביכולתם והם, נדרשים למאמץ גדול על-מנת לעמוד באתגרים הצפויים להם.

ייחודן של כיתות מב"ר ואתגר- בכך שהן כיתות קטנות, בעלות מבנה למידה ייחודי ושעות תגבור רבות, דבר המאפשר "לגעת בראשים" של כל תלמיד ותלמידה, להעניק להם יחס אישי ולעורר בתוכם את יכולת הלמידה הבסיסית הנמצאת ופועמת בכל אדם ואדם.

התלמידות והתלמידים אט אט מתחילים תהליך שבו הם מבינים כי: **יכולת הלמידה** נשתמרה בהם, **הרצון להצלחה** לימודית פועם בהם והם חוברים אל **צוות מורים משובח** ויוצרים יחד חוזה עבודה. חוזה עבודה הדדי המושתת על עקרונות **הפדגוגיה הטיפולית**, עם מטרות ויעדים ברורים, שאליהם יש להגיע בתום שלוש שנים של חוויות למידה אינטנסיביות.

המאה ה- 21 ובמיוחד תקופת הקורונה מציבים בפנינו אתגרים חשובים המחייבים שינוי עמוק במבנה, בצורה ובמטרות ההוראה והלמידה. ההבנה כי החינוך והלמידה הם הכלים המביאים לשינוי המאפשר לאותם נערים ונערות בסיכון מוביליות חברתית, מחייבת את כולנו להמשיך ולעשות הכול על מנת לאפשר מקום לביטוי המאוויים והחלומות של תלמידינו ולהובילם לתעודה משמעותית. כחלק מהבנה זו, ומהתבוננות בנתוני המאקרו בחברה הערבית- בדואית, כיתות מב"ר ואתגר, משמשות ציר מרכזי **לתקצוב דיפרנציאלי** בחברה הערבית-בדואית. אני מאמין, כי הכיתות הללו יביאו לשוויון הזדמנויות ולצמצום פערים בין המגזר היהודי לערבי.

אני מבקש לחדד כי כיתת **אתגר**, המוגדרת כ**"ב (לקראת בגרות) טכנולוגית** מאפשרת ליצור מדרג של תעודות ראויות עבור התלמידים. בראש ובראשונה יש למצות עם התלמידות והתלמידים את כלל המענים על מנת להובילם לבגרות טכנולוגית מלאה. במקרים שבהם נראה כי יעד זה אינו ניתן להשגה יש להביא את התלמידים להסמכות טכנולוגיות (כפי שפרסם האגף הטכנולוגי) וכאפשרות אחרונה, כך שכלל כל תלמיד ותלמידה בכיתת אתגר יצא עם תעודה ראויה ממשרד החינוך. אנו, במטה, עושים את המיטב והמירב, על מנת לאפשר לכם, השותפים לעשייה בשטח, לעשות את עבודתכם נאמנה.

בשנת תשפ"א נפתחו הכשרות ארציות של תפיסת העבודה האגפית- פדגוגיה טיפולית. הכשרה שתאפשר למורים ולמורות להשתמש בצורה מושכלת בכלים ובמיומנויות להתמודדות מיטבית עם אוכלוסיית התלמידים. אנו מרחיבים את מעגל המשתלמים בפדגוגיה טיפולית מתוך כוונה להיטיב עם אוכלוסיית התלמידים.

מכאן, אני מבקש להודות לגברת ליאת צוריה קליין ולצוות המחלקה לכיתות ותוכניות שח"ר באגף, במטה ובמחוזות על העשייה המשמעותית והמקצועית בהובלת המערכת כולה אל ההצלחה.

אני מאמין בכם ומודה לכם על עבודתכם החשובה.

בברכה,

חיים מויאל

מנהל אגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון

דבר מנהלת המחלקה

מנהלים יקרים,

לפניכם חוברת הנהלים המעודכנת של תכנית אתגר ובה פרוט והנחיות לפתיחת כיתת אתגר, ניהולה וארגונה. התכנית נועדה בעיקרה לחזק את התלמידים ברמה הרגשית, הערכית והקוגניטיבית, כך שיוכלו להשיג זכאות לתעודת בגרות משמעותית שתאפשר להם להתקבל למוסדות להשכלה גבוהה. אנו רואים את הכיתות כמרחב לקידום מוביליות חברתית ושוויון הזדמנויות לבוגריו.

בשנת הלימודים הבאה נמשיך לשים דגש על דרכי למידה מגוונות ועל דרכי הערכה מותאמות לתלמידי שח"ר ונמשיך לפעול ליצירת כלים לקידום המוביליות החברתית של תלמידינו.

כידוע, אחד היעדים המרכזיים בהם התמקדנו בהפעלת התוכנית הוא עלייה באחוז ההתמדה וצמצום אחוז הנשירה. העבודה המאומצת והממוקדת לאורך השנים אכן הורידה את אחוז הנשירה, ונכון להיום אחוז הנשירה עומד על 1.49% (תשע"ט) ומשקפת את היותה של תכנית אתגר כלי המספק מסגרת חינוכית יציבה ומענה מותאם לתלמידי התוכנית. אחוז הנשירה ההולך ופוחת משקף את העובדה כי כיתת אתגר מקדמת את מטרותיהם הלימודיות והרגשיות של הלומדים בה. היעד הנוסף שהוא בליבה של תכנית אתגר הוא קידום ההישגים הלימודיים של תלמידי התוכנית, יעד שבא לידי ביטוי בעלייה העקבית באחוזי הזכאות לבגרות מלאה של תלמידי אתגר, וכיום אחוז הזכאות עומד על 57.26% (תשע"ט). אחוז זה משקף כי התפיסה הפדגוגית והכלים הפדגוגיים שפותחו במסגרת תכנית אתגר מוכיחים את עצמם במבחן התוצאה ועומדים בסטנדרטים גבוהים ביותר.

במערכות החינוך הטובות בעולם מבינים שהדרך היחידה לשפר תוצאות היא לשפר את ההוראה: **למידה מתרחשת בחיבור בין תלמידים למורים**, ועל כן שיפור הלמידה פירושו שיפור איכותו של החיבור הזה

*מתוך דוח מקינזי, 2008

שיפור איכות תעודת הבגרות הוא חלק נוסף מן היעד של קידום ההישגים הלימודיים. אנו שואפים לאפשר לימודים ברמה של 4-5 יח"ל באנגלית ובמתמטיקה לתלמידים המעוניינים בכך, ולכן יצרנו מגוון תוכניות תוספתיות שמטרתן להעלות את מספר תלמידי אתגר הלומדים ברמה של 4-5 יח"ל במתמטיקה.

שיפור איכות תעודת הבגרות הוא חלק מהיעד של מוביליות חברתית העומד במוקד העשייה הפדגוגית בתוכנית אתגר בשנים הקרובות.

"אין זה משנה באיזה מעמד אדם נולד אלא מה קורה איתו כשהוא גדל"

ג'יי. קיי. רולינג

מוביליות חברתית - תכנית אתגר מסתכלת קדימה!

היעד של מוביליות חברתית משקף את השאיפה להוביל לשינוי משמעותי בחייהם של התלמידים לא רק בשנות התיכון אלא גם לאחר סיום 12 שנות לימוד. ההבנה כי שנות התיכון הן שנים קריטיות לגיבוש הזהות העצמית של התלמיד, לבניית תפיסת העתיד שלו בעיני עצמו ובעיני הסביבה ולבניית היסודות של שלב הבגרות בחייו קוראת לנו לפתח שיח המקדם סוגיות אלה בקרב הצוות המקצועי ובקרב התלמידים.

*מתוך דוח מקינזי, 2008

קידום תלמידי האתגר במעלה הסולם החברתי של החברה בישראל הוא צו השעה, ולנו יש תפקיד מפתח בהשגת היעד. כל ילד שמצליח להשתלב בחברה הישראלית באופן מוצלח הוא הצלחה של כלל החברה ומהווה צעד חשוב בצמצום הפערים ההולכים ונפערים משנה לשנה.

עלינו החובה לאפשר לתלמידים ללא קשר למצבם הכלכלי, המשפחתי והלימודי להגיע להישגים משמעותיים בשנות התיכון ולספק כלים לימודיים ורגשיים שיאפשרו להם הצלחה גם לאחר סיום התיכון.

מנהלים יקרים, בכוחכם להוביל את המורים שלכם ולקדם את הישגיהם של תלמידים בכיתות שח"ר בטווח הקצר והארוך. חשוב שהכלים הפסיכו פדגוגיים יהוו בסיס לעבודה של המורים לא רק בהישגי הברוויות, אלא גם לקידום התלמידים לתפקיד משמעותי בשירות הצבאי או האזרחי, להמשך רכישת השכלה במוסדות השונים להשכלה גבוהה והשתלבות בעולם התעסוקה.

קידום ילדים ונוער בסיכון הוא צו השעה!

במהלך תהליך ההוראה בכיתת אתגר הדגש הינו על חינוך לערכים ועל הפן החברתי תוך הקניית כישורי חיים מצמיח ומטפח את אזרחי המחר כבוגרים אחראיים בעלי רצון לתרום לחברה.

כלל העשייה הברוכה הזאת מותנה בכל אחד ואחד מאתנו: בכס המנווטים את התהליך, במורים הנבחרים, בצוות הפדגוגי בבית הספר וביישוב כולו. אנו במטה האגף ובמחוזות ערוכים ככל יכולתנו להיות קשובים לצרכי תלמידי אתגר כמו גם צורכיהם.

התודה והברכה לכל אחד ואחת מכם, לכל הממונים, המנחים המחוזיים והמדריכים, העושים לילותיהם כימים ליישום מיטבי של התכנית בכל יישוב, מוסד חינוכי וכיתה.

בברכה,

שירה פרקש

מנחה ארצית לתכנית אתגר

ליאת צוריה-קליין

ממונה ארצית לכיתות ותכניות שח"ר

העבודה בכיתות אלה מתבססת על האמונה, שבכל תלמיד קיים פוטנציאל להישגים שניתן לטפחו ולממשו. אופן ויכולת מימוש הפוטנציאל משתנים מתלמיד אחד למשנהו, עובדה זאת מחייבת, התאמת תכנית עבודה לכל תלמיד.

חוק לימוד חובה מחייב את כל בני הנוער להיות במסגרת לימודית עד כיתה י"ב. במסגרת מימוש חוק זה משרד החינוך פועל כל השנים לצמצום הנשירה של תלמידים ממערכת החינוך בכלל, ומהחטיבות העליונות בפרט. התמדת התלמיד בביה"ס מבוססת במידה רבה על הלמידה והישגיה.

מערכת החינוך פועלת להשלמת חסכים תרבותיים וחסכים לימודיים כדי לאפשר לכל התלמידים לסיים בהצלחה את לימודיהם התיכוניים, ולהבטיח את שילובם החברתי והתעסוקתי. אנו שואפים להוביל את התלמידים לידי תעודה משמעותית, כלומר להובילם לזכאות לתעודת בגרות ו/ או זכאות לתעודה טכנולוגית בכפוף לתנאי הקבלה הנדרשים למכללה הטכנולוגית.

לשם כך על בתי הספר מוטל להתאים את הכלים הארגוניים, הפדגוגיים, החברתיים והתקציביים, כדי לעמוד במשימה חשובה זו בשיתוף עם האגף.

מטרות מרכזיות בכיתות אתגר

- א. מניעת נשירה והגברת ההתמדה.
- ב. גידול שיעור הזכאים לתעודה משמעותית : זכאות לבגרות, תעודה טכנולוגית ותעודת הסמכה טכנולוגית (הסמכה 2.1 לקראת טכנאים והנדסאים).
- ג. פיתוח ערכי תחושת השייכות ומעורבות חברתית של התלמיד בקהילה.
- ד. הגדלת מספר התלמידים הפונים ללימודי המשך בכיתות י"ג-י"ד.
- ה. השתלבות בצה"ל, בשירות הלאומי ובשירות האזרחי.
- ו. מתן הזדמנות להתפתחות אקדמית ולשילוב תעסוקתי.

מטרות אלו יושגו באמצעות השגת המטרות החינוכיות והחברתיות הבאות

- א. מיצוי הפוטנציאל האישי של התלמיד וקידום הישגיו הלימודיים.
- ב. העלאת המוטיבציה של התלמיד תוך לקיחת אחריות אישית על תהליך הלמידה.
- ג. חיזוק הדימוי העצמי של התלמיד.
- ד. טיוב דרך ההוראה והכלים העומדים לרשות הצוותים באמצעות הצבת מטרות ויעדים מאתגרים וברי השגה, למידת עמיתים ועוד.
- ה. לקיחת אחריות של הנהלת המוסד ושל המורים על תהליך הלמידה של תלמידיו, להשגת מטרות התכנית ויעדיה.

היערכות לפתיחת כיתות אתגר

הנחיות כלליות לפתיחת כיתות אתגר

מנהל ביה"ס יגיש לממונה שח"ר במחוז בקשה בכתב לפתיחת כיתות אתגר. מנהל ביה"ס יפרט בבקשתו את הסיבות לפתיחת כיתות אתגר בהתאם לרשימת התלמידים שאותרו עפ"י הקריטריונים. ממוני שח"ר במחוזות יעבירו את בקשות בתי"ס בצירוף המלצותיהם אל מטה האגף בירושלים. ועדת המטה לכיתות אתגר בראשות מנהל האגף ונציגי אגף שח"ר, אגף לחינוך ע"ס, תקציבים ועוד, תבחן את המלצות הממונים, תשקול ותאשר פתיחת כיתות אתגר בכפוף לעמידה בקריטריונים ולמכסת הכיתות הכוללת שאושרה על ידי ועדת ההקצבות.

א. תנאי סף לקבלת כיתת אתגר

- א-1. לביה"ס יש הכרה בציונים השנתיים.
- א-2. בביה"ס קיים מגוון של מקצועות לימוד.
- א-3. ביה"ס מפעיל מגמות טכנולוגיות מאושרות בכיתות האתגר.
- א-4. תינתן עדיפות לבתי"ס אשר לפחות 50% מתלמידיו נמצאים בעשירון טיפוח 5-10.
- בתי ספר מעשירונים נמוכים יותר, במיוחד בתי ספר אינטגרטיביים בערים הגדולות, יוכלו לפתוח כיתות שלפחות 70% מתלמידיהם עומדים בניקוד טיפוח 5-10.
- *תלמידים שניקוד הטיפוח שלהם נמוך מ-5 המועצה הפדגוגית תנמק בכתב את הסיבה לשיבוצם בכיתה, ובכל מקרה לא יהוו יותר מ-30% מתלמידי הכיתה.
- א-5. ביה"ס מקיים תהליך פדגוגי המוביל להתמדת התלמידים בכיתה (י-יב'), התאמת דרכי ההוראה והגדלת אחוז התלמידים הזכאים לתעודת משמעותית בכיתות האתגר בשלוש השנים האחרונות (זכאות לתעודת בגרות ותעודה טכנולוגית).
- בבתי"ס בהם אחוז הנשירה של התלמידים יהיה מעל הממוצע ואחוז הזכאים לתעודה משמעותית בכיתות האתגר יהיה נמוך בהרבה מהממוצע – ייערך דיון בין המחוז למטה לגבי פתיחת הכיתה.**
- א-6. תנתן עדיפות לאישור כיתת אתגר בבתי ספר המקיימים לימודי המשך במסגרת כיתות י"ג-י"ד (מכללה טכנולוגית).
- א-7. בית-הספר מתחייב לשלב בכיתה תלמידים תת-משיגים בעלי הנעה ויכולת לימודית בלתי ממומשת אשר המועצה הפדגוגית מאמינה ביכולתם להגיע להצלחה בבחינות הבגרות ו/או זכאות לתעודה טכנולוגית.
- א-8. תנאי הכרחי להכללת בית ספר בתכנית אתגר הוא התחייבות מנהל בית הספר לקבל עליו את כל הנהלים בחוזר זה. כולל עריכת מיפוי שח"ר הוליסטי-דינמי, במועדים שיקבעו מראש על ידי המטה (המיפוי באתר המחלקה).

ב. תבחינים לאיתור תלמידים לכיתת אתגר

רציונל: מניעת נשירה ומיצוי היכולות בהתאם לסוג הכיתה היא חלק בלתי נפרד ממדיניות משרד החינוך. בכל שנה אנו עורכים דיון מחודש על התבחינים לאיתור תלמידים לכיתות אתגר, וזאת על מנת להתאים אותם למדיניות המשרד, יעדי האגף והצרכים העולים מהשטח.

יישום הקריטריונים בתכניות אתגר ברמה אישית, כיתתית ומחוזית

ב-1. קריטריון ניקוד טיפוח לכיתות אתגר

תינתן עדיפות לבתי ספר אשר לפחות 50% מתלמידיו נמצאים בעשירון 5-10.

בתי ספר מעשירונים נמוכים יותר, במיוחד בתי ספר אינטגרטיביים בערים הגדולות, יוכלו לפתוח כיתות שלפחות 70% מהתלמידים בכיתה עומדים בניקוד טיפוח 5-10. תלמידים שניקוד הטיפוח שלהם נמוך מ-5 המועצה הפדגוגית תנמק בכתב את הסיבה לשיבוצם בכיתה, ובכל מקרה לא יהוו יותר מ-30% מתלמידי הכיתה.

ב-2. התמדה

באיתור התלמידים לכיתת האתגר ימדד הקריטריון של התמדה אישית ברצף מדורג. הדירוג הדומיננטי יהיה 3-5. דרוג ההתמדה (מותאם לתקופת הקורונה- בביה"ס ובלמידה מרחוק) הוא כדלקמן:

- דירוג 1- התלמיד משתתף בכל השיעורים.
- דירוג 2- התלמיד משתתף בכ- 80% השיעורים.
- דירוג 3- התלמיד משתתף ב- 50% מהשיעורים.
- דירוג 4- התלמיד נעדר ממרבית השיעורים.
- דירוג 5- התלמיד נעדר מכל השיעורים.

ב-3. תלמידאות

לאור מורכבות תקופת הקורונה ימדד קריטריון התלמידאות בכיתה ט' לשם איתור התלמידים :

ב-3.1 להלן דירוג התלמידאות, המלצה לתלמידי אתגר הוא דירוג 1-2 :

1. התלמיד אינו משתתף פעיל בכל השיעורים הסינכרוניים והא-סינכרוניים. אינו מגיש מטלות ואינו נבחן כלל. מנותק מתהליך הלמידה הכיתתי.
2. התלמיד אינו עקבי בתהליך הלמידה ובהגשת המטלות והמבחנים. נדרשת התערבות קבועה של הצוות החינוכי בגיוסו ללמידה ולביצוע המשימות הנדרשות.
3. התלמיד לוקח חלק פעיל במקצועות בהם הוא מצליח הסינכרוניים והא-סינכרוניים. לעומת זאת, בשיעורים בהם מתקשה אינו פעיל כלל.
4. התלמיד לוקח חלק פעיל בכל השיעורים הסינכרוניים והא-סינכרוניים. מבצע את כל המטלות ומגישן במועד. פועל לשינוי מצבו, מתעניין באפשרויות לשיפור הישגיו. מבקש עזרה, ניתן לרתום אותו לעשייה מוגברת עם תמיכה הולמת.

ב-3.2 **ניצוץ**- באיזו מידה הצוות החינוכי מזהה יכולת חשיבה, יכולת ניתוח, יצירתיות בהבעה (גם אם יכולת זו אינה מופיעה בדרך קבע) בדירוג 1-4 : במידה רבה מאוד, במידה רבה, במידה מועטה, כלל לא. ההמלצה לאתגר בדירוג אתגר 1-2.

ב-3.3 **למידה עצמאית**- באיזו מידה הצוות החינוכי מזהה לומד עצמאי בדירוג 1-4 : במידה רבה מאוד, במידה רבה, במידה מועטה, כלל לא. ההמלצה לאתגר בדירוג 1.

ב-3.4 **עוגן**- האם לתלמיד יש לפחות מקצוע אחד בציון 70 ומעלה במקצועות רבי המלל (על פי תעודת מחצית כיתה ח' ט') (כן/לא). ההמלצה לתלמידי אתגר שהתשובה לגביהם היא כן או לא.

ב-4. הישגים

- (1) בית-הספר יישוב בכיתה תלמידים תת משיגים בעלי הנעה ויכולת לימודית בלתי ממומשת, אשר המועצה הפדגוגית מאמינה בכשירותם להגיע להצלחה מלאה בבחינות בגרות.
 - (2) תלמידים שהמוצע המשוקלל שלהם בשלושת המקצועות : מתמטיקה, אנגלית, שפת אם (לשון עברית/ערבית) הוא מ50 ומטה וסך כל השליליים בתעודה עולה על ארבעה. (מבוסס על תעודת מחצית א כיתה ח' תש"ף או כיתה ט' תשפ"א) המועצה הפדגוגית רשאית להמליץ על תלמידים שאינם עומדים בקריטריונים הללו. חישוב החלק היחסי של הציון : ציון תלמיד הלומד בקבוצת לימוד חזקה יחושב כ- 100% מהציון, ציון בקבוצת לימוד בינונית יחושב כ- 75% מהציון, ציון בקבוצת לימוד נמוכה יחושב כ- 60% מהציון. **מוצע הציונים הכיתתי המשוקלל יהיה 50 ומטה.**
- מנהל בית הספר יצרף מכתב המבהיר את שקלול המקצועות עפ"י קבוצות הלמידה שבבית הספר. על בית הספר להגיש את תעודות מחצית ח' /מחצית ט' של התלמידים המועמדים למחוז, תיערך בדיקה של תעודות אלו ע"י המטה (בהשוואה לנספח 1).
- (3) **ניתן לשבץ לכיתת אתגר תלמידי חינוך מיוחד, עד 10% בלבד, באישור ועדה מחוזית בראשות מפקח שח"ר במחוז.**

המועצה הפדגוגית תהא רשאית לחרוג מעמידה על קיומם של הקרטיונים האמורים, ובלבד שתנמק בכתב את הטעמים לכך ותקבל מראש, את אישור ממונה/ מפקח/ת שח"ר במחוז.

ג. בניית הכיתות בבית הספר בשילוב קב"ס ומנחה שח"ר

כיתות אתגר נועדו לתת מענה לתלמידים במצבי סיכון : נשירה, פערים לימודיים גבוהים ובעיות רגשיות. בבניית **כיתות האתגר** הקפידו לבחור את התלמידים במצבי סיכון הזקוקים למענה של מסגרת תומכת ואינם יכולים לקבל מענה בכיתות העיוניות.

על-מנת לנצל את משאב הכיתה, יש להתאים את תכנית הלמידה ומתן המענים המגוונים לתלמידים. כמו כן, יש לאתר מספר תלמידים מקסימאלי (25 תלמידים), בבניית הכיתה ובהפעלתה, מצב שיאפשר הקצאת שעות מרבית. השעות הכיתתיות מיועדות אך ורק לכיתות האתגר, לשם תוספת שעות להוראה מותאמת, כגון: פיצול כיתות, הוראה של שני מורים בכיתה וכו'.

לשם בניית רשימת התלמידים, תיערך ישיבה בין מקצועית בהשתתפות מנהל חט"ב, יועצת שכבה, רכזת שכבה, קב"ס ומנחה שח"ר.

בישיבה זו יובאו לדיון משותף הנושאים הבאים:

- הרכב התלמידים שנבחרו לכיתות האתגר על פי עמידתם בקריטריונים.
- רשימת תלמידים בשכבת ט' שנמצאת בסיפולו של הקב"ס- המועצה הפדגוגית תשקול את שילובם של תלמידים אלו בהתאם לקריטריונים. הקב"ס יחתום ליד שמות התלמידים.

ד. המלצת המחוז

לאחר הגשת הטפסים לממונה המחוזי לשח"ר במחוז, יתקיים במחוז דיון לגבי אישור הכיתות, דיון זה יתבסס על קריטריונים ארגונים מנהליים ופדגוגיים. המחוז יקיים ועדה שתתבסס על נתוני ביה"ס, אוכלוסיית היעד והעבודה השוטפת מול בית הספר. המחוז יתעדף את הכיתות המומלצות לשנת הלימודים הבאה.

ברצוננו לציין ולהדגיש כי אין לראות בקבלת חוזר זה ובטפסים הנלווים ובשליחתם לממונה/ מנחה שח"ר במחוז, אישור לפתיחת כיתות אתגר בשנה"ל הבאה. מתן האישור לפתיחת כיתה י' אתגר מותנה במספר הכיתות המאושרות ארצית ומחוזית, בכך שביה"ס עומד באבני הבוחן לבחירת התלמידים, תבחני הסף, הישגי התלמידים בבחינות הבגרות בשנים קודמות ועמידה בטוהר הבחינות.

מנהל ביה"ס מתחייב לפעול על פי כל הנהלים המפורטים בחוזר זה, בהמלצת ממונה/מנחה שח"ר במחוז.

הרכב הכיתה וגודלה

- הכיתה תמנה** בין 20-25 תלמידים (כל החרגה תידון ע"י המחלקה לכיתות ותוכניות שח"ר במטה).
- כל חריגה במספר התלמידים** (יותר מ- 25 תלמידים או פחות מ- 20 תלמידים לשנת הלימודים תשפ"ב לכיתות י' בלבד) תובא לדיון בפני ועדת חריגים ע"ג הטפסים המתאימים. (מצ"ב נספח).
- מצבת התלמידים** בכיתה היא קבועה ואינה ניתנת לשינוי. במקרים חריגים- ניוד תלמידים מכיתת אתגר ואליה יעשה רק לאחר אישור ממונה/ מפקח/ת שח"ר במחוז ובשום אופן לא בדיעבד (כל הוצאת תלמיד מכיתת אתגר תחייב חתימת קב"ס).
- מספר המקבילה** של הכיתה (מס' הכיתה, לדוגמא י-4) ילווה את הכיתה לאורך כל שלוש השנים ואין לשנותו (תנו דעתכם מראש לנושא זה).
- ה. כיתת האתגר יועדה לתלמידים בעלי יכולת קוגניטיבית תקינה, דרכי העבודה מותאמים לאוכלוסייה זו, אך אינם מותאמים לתלמידי החינוך המיוחד. **לא יתקבלו תלמידים של החינוך המיוחד לכיתות אתגר שאינם בעלי יכולת קוגניטיבית תקינה, וגם הנ"ל לא יותר מ-10% מתלמידי הכיתה.**

במערכות החינוך הטובות בעולם מבינים שהדרך היחידה לשפר תוצאות היא לשפר את ההוראה: **למידה מתרחשת בחיבור בין תלמידים למורים**, ועל כן שיפור הלמידה פירושו שיפור איכותו של החיבור הזה

*מתוך דוח מקינזי 2008

סגל ההוראה

א. **רכז שח"ר**: יש למנות רכז שח"ר שיהיה שותף בבניית תכנית העבודה לכיתות שח"ר בראיה תלת שנתית, יהיה אחראי על ההפעלה השוטפת של התכנית והלימתה לתכנית העבודה שהוגשה לממונה/ מפקח/ת שח"ר במחוז. הוא ירכז את כל נתוני התלמידים ברצף תלת שנתי (תפקוד לימודי, הישגי בחינות בגרות ומצב אישי), יעקוב אחר הישגי התלמידים במהלך שנה"ל, ידאג להובלת ישיבות עבודה קבועות סדורות במערכת של צוות מורי שח"ר ויהיה אחראי לשליחת כל הדיווחים הנדרשים למפקח/ת שח"ר במחוז. אנו ממליצים למנהל בית הספר לתגמל את הרכז על פי תקצוב רכז בהתאם לרפורמה.

ב. **מחנך כיתת אתגר**: המחנך היא דמות המפתח המשמעותית בכיתת אתגר, הוא המבוגר המשמעותי עבור התלמידים, והקשר האישי שהוא יצור עם תלמידי הכיתה הוא גורם מכריע באפקטיביות של התכנית. לכן יש להפעיל שיקול דעת בבחירת המחנך המתאים. מחנך אתגר אפקטיבי הוא בעל אמון ביכולתו של כל תלמיד להגיע להישגים גבוהים ללא קשר לנקודת המוצא שלו. הוא מתווך בין הצוות המקצועי וההנהלה לבין צרכי התלמידים שלו שלא תמיד ידעו להביע את צרכיהם באופן יעיל. הוא מנהיג המצליח להוביל אחריו תלמידים ובעל מיומנויות פדגוגיות מתקדמות שיאפשרו לתלמידיו לחוות חוויות הצלחה ולצאת ממסלול הכישלון אל מסלול המסוגלות העצמית. מחנך אפקטיבי של כיתת אתגר רואה את טווח השפעתו לא רק במסגרת 12 שנות לימוד, אלא מבין שלפעולותיו בשנים אלה יש השלכה על תפיסת העתיד של תלמידיו ועל האופן שבו יראה המשך חייהם. מתוך תחושת שליחות זו פועל המחנך במגוון רחב של היבטים כדי לקדם את תלמידיו. **מומלץ לבחור מורה בעל ניסיון בהוראה אשר עבר הכשרת מחנכים בהשתלמות המחוזית.** המחנך צריך להיות בעל רגישות לתלמידים בעלי צרכים מיוחדים ויכולת הכלה של התלמידים, יכולת ארגון והובלת צוות המורים המקצועיים בכיתתו. חשוב שהמחנך ילמד את כל תלמידי הכיתה תחום דעת בהיקף של 5 שעות שבועיות לפחות, בנוסף לשלוש עד ארבע שעות שבועיות לשעורי חינוך בכיתה. המחנך יקיים שיחות אישיות בעקביות ויערוך ביקורי בית לפחות אחת לשנה. מומלץ לנצל את השעות הפרטניות של המחנך לטובת כיתת האם.

ג. **יועץ בכיתות אתגר- התערבויות ייחודיות**: תפקיד מרכזי של היועץ בכיתת אתגר הוא טיפוח קשר משמעותי בין מורי הכיתה והתלמיד. קשר כזה יוצר תחושת שייכות בית ספרית, מחויבות, מעורבות, אמון וכבוד הן של המורה והן של התלמיד.

מעורבות רגשית של המבוגר בתלמיד, יכולה לגייס אותו למעורבות לימודית. באמצעות דיאלוג בין מורה ותלמיד, יש סיכוי שיתחולל שינוי שיחזיר ללומד את בטחונו להשפיע על המציאות בה הוא חי.

מורה המצליח לקדם תלמידים בסיכון, יחווה תחושת מימוש עצמי מקצועי ותחושת סיפוק עצמי.

מחקרים מלמדים כי ככל שתחושת שביעות הרצון של המורה גבוהה יותר, הוא ישאף להישאר בתפקידו, ורמת המחויבות שלו עולה.

היועץ הוא איש מערכת, שיכול לתת מענה למורים המלמדים בכיתות אתגר ברמת ידע מקצועי בטיפוח קשר מורה תלמיד, ברמת התמיכה הרגשית במורה, ביצירת מנגנונים בית-ספריים לטיפוח והערכה של מורים אלה, וכן בשילוב ההורים כשותפים פעילים בעבודה החינוכית.

הצעה להתערבויות ייעוציות בכיתות אתגר

פיתוח אג'נדה בית ספרית בנושא טיפול בתלמידי כיתות אתגר

*גיבוש מטרות ויעדים לכיתת אתגר עם הנהלת ביה"ס.

*פיתוח תכנית התערבות פדגוגית ורגשית למורים ולתלמידים.

*קביעת דרכי יישום ומעקב של הנהלת ביה"ס.

הדרכה ולווי צוות המורים המלמדים בכיתה

*מפגש קבוע אחת לשבועיים עם צוות הכיתה,

*מפגש הדרכה שבועי קבוע עם מחנך/ת הכיתה.

*בניית תכנית אישית לכל תלמיד עם מחנכת הכיתה.

*הבניית כלי מעקב וטיפול בתלמידי הכיתה בנושא ביקור סדיר עם כלל המורים.

מפגשים עם תלמידי הכיתה

*הנחייה משותפת עם מחנך/ת הכיתה של שיעורי חינוך.

*הפעלת קבוצת תלמידים ייחודית מתוך הכיתה לסוגיות כמו-קידום מוטיבציה, קשיי ביקור סדיר. *התנהגויות סיכוניות

- סדנאות משתנות לתלמידי הכיתה בנושאים כמו- לקויות למידה, הכנה

למבחנים, חרדת המבחנים, הכנה לצה"ל.

הדרכת הורים

*הפעלת קבוצת הורים של תלמידי הכיתה ל- 8 מפגשים בנושא "להיות הורים לתלמיד שקשה לו".

*שיתוף ההורים בתכנית האישית של כל תלמיד וגיוסם לעזרה ולווי התלמיד.

ליווי תכניות רגשיות תוספתיות

*היועצת בשיתוף מחנך הכיתה תלווה תכניות רגשיות שניתנות ע"י האגף.

*עבודת הליווי תכלול הדרכה למחנך הכיתה בהטמעת התוכנית בכיתה, עבודה משותפת עם מנחה התכנית לצורך

התאמתה לכיתות בית הספר, יידוע ושיתוף כלל מורי הכיתה בתהליך המתרחש בה.

*אנו ממליצים על השתלמויות ליועצות שניתנות ע"י האגף בשיתוף עם שפי, לבניית תכניות איתור והתערבות בנושא

"צמצום נשירה באמצעות דיאלוג משמעותי בין מורה לתלמיד".

המורים הטובים ביותר לתלמידים המתקשים ביותר!

ד. **מורים מקצועיים:** על מורי כיתת אתגר להיות מחויבים ומכוונים מבחינה אישית ומקצועית. בעלי אמונה ביכולת

התלמידים להצליח

מוכנות להשקיע מעבר למקובל

בעלי ניסיון מוכח בהגשת תלמידים לבחינות בגרות.
בית הספר יתחייב להקפיד שצוות המורים ישתתף בהשתלמויות שיוצגו לצוות המורים במהלך שנת הלימודים.
יש להימנע מיצירת מצב שבו קבוצת המורים, המלמדים בכיתות אתגר, ילמדו בכיתות אלו בלבד.
* מומלץ שמורה שזו שנתו הראשונה בעבודתו החינוכית לא ילמד בכיתה אתגר.
* מומלץ שהמורה ילמד את תלמידי הכיתה לאורך כל תקופת הלימוד עד למועד הבחינה כדי למנוע תחלופת מורים (בהנחה שהמורה אכן מתאים ללמד את תלמידי הכיתה והצליח ליצור עם קשר טוב).

"איכותה של מערכת חינוך אינה יכולה לעלות על איכות מוריה"

*מתוך דוח מקינזי 2008

פיתוח מקצועי והדרכה

הכשרת מורים והשתלמויות

ההוראה והחינוך של תלמידי כיתות אתגר דורשים הכשרה מתאימה של המחנכים והמורים המלמדים בכיתות אלו. הצוות הבית ספרי השותף לתכנית ישתתף בפיתוח המקצועי המתקיים במחוז לכיתות ותכניות שח"ר. הכשרות אלו עוסקות בתהליכים הפסיכו-פדגוגיים, דרכי הוראה. כמו כן, מתוך כוונה לתת תשובות למורה תוך כדי עבודתו, פותח מערך נרחב של הנחיה ושל הדרכה בתחומי התוכן השונים הנלמדים בכיתות אלו. המנחים המחוזיים באגף א' חינוך ילדים ונוער בסיכון יעמדו לרשות מנהלי בתי הספר, כדי לפרוס בפניהם את אפשרויות ההנחיה וההדרכה העומדות לרשותם.

ביקור סדיר ומניעת נשירה

אחת מהמטרות של פתיחת כיתות אתגר היא מניעת נשירת תלמידים ממערכת החינוך, ומתן כלים לתלמידים, על מנת להתמודד עם המטלות הלימודיות המוטלות עליהם. ביה"ס יפתח מערך פעילויות לחיזוק התלמידים, ולמניעת נשירתם מהמערכת. שיתוף הפעולה עם הקבס"ים הוא חשוב לתיאום הפעילויות של כל המערכות הפועלות ביישוב. יש לקיים ישיבות מעכב של כל הגורמים המקצועיים, המטפלים בנושא הביקור הסדיר ביישוב, כדי לנתח את המצב הקיים, ולהיערך מבעוד מועד למניעת נשירה של תלמידים, המגלים סימנים ראשונים של נשירה סמויה ואי ביקור סדיר בביה"ס.

תכנית היבחנות תלת שנתית

התכנית תקבע את המקצועות שהתלמיד יוגש בהם לבחינת הבגרות (מינמום 21 יח"ל). חשוב ביותר כי המקצוע המוגבר ותכנית היבחנות ייבנו בכפוף לנהלים של אגף הבחינות ובתאום עם הרפרנט של אגף הבחינות במחוז ועם נציגי המפמ"רים.

יש לשים את הדגש על הנהלים הבאים:

1. מועדי היבחנות חיצוניים- לכיתה קיימים ארבעה מועדי היבחנות חיצוניים, חשוב לפזר את מקצועות רבי המלל על פני כל המועדים על מנת לאפשר הצלחה לתלמידי הכיתה. יש להקפיד ולקיים אירועי בחינה חיצוניים בכל אחד ממועדי ההיבחנות.
2. בתי ספר שינצלו את כלל מועדי ההיבחנות יקבלו תיעוד בניקוד המחוז.
3. אירועי הערכה חלופית- חשוב לגוון ולהתאים את אירועי ההערכה החלופית לתלמידי הכיתה.

4. בתכנית התלת-שנתית יש להוסיף את כלל המקצועות הנלמדים מעבר למקצועות החובה, כגון: השכלה כללית, מבוא למדעים.
5. יש לציין בתכניות לשעות חינוך כיצד נערך ביה"ס ליישום המעורבות החברתית של תלמידי כיתות האתגר.
6. בתי הספר יפעלו להעלאת אחוז התלמידים, מכיתות האתגר, היוצאים למסע לפולין.
7. **חובה** כי תלמידי אתגר ילמדו במסלול טכנולוגי (מקצוע מוביל+התמחות).

תכנית לניצול שעות

בתכנון ובהגשת התכנית למפקח/ת שח"ר, יש להקפיד על ניצול מלוא השעות אשר הוקצו למטרה זו (3.04 ש"ש לתלמיד נכון לתשפ"א), **כולל פיצול הכיתה במקצועות השונים**. שעות הוראה בפועל, שעות פיצול, תגבור ומינהלה (על פי הנהלים המאושרים במשרד החינוך) יינתנו לתלמידי כיתת האתגר בלבד ואין לנייד שעות משכבת גיל אחת לשכבת גיל אחרת בכיתות אתגר.

מקצועות הלימוד בכיתות אתגר

בכיתות האתגר השכל"מ לתלמיד גבוה מכיתה עיונית (בשנת תש"ף עמד על 3.04 ש"ש לתלמיד כך שלכיתה מלאה – 25 תלמידים, ניתנו כ- 75 ש"ש). השעות הכיתתיות מיועדות אך ורק לכיתת האתגר לשם תוספת שעות להוראה מותאמת, כגון: פיצול כיתות, הוראה של שני מורים בכיתה, וכו'.

א. לימודי חובה: תלמידי כיתות אתגר ילמדו את כל מקצועות החובה (העיוניים והטכנולוגיים) הנדרשים במסגרת בחינות הברות. חשוב לציין כי בעת פיצול הכיתה יש להכפיל את מספר השעות, להלן מספר דוגמאות למדיניות חלוקת שעות הלימוד, בתיאום מטה האגף עם המפ"רים השונים:

היסטוריה: 12 ש"ש דו שנתיות – מתוכן 3 ש"ש ליחידה הפנימית ו- 9 ש"ש לבחינה החיצונית.

אזרחות: 12 ש"ש דו שנתיות- מתוכן 4 ש"ש ליחידה הפנימית ו- 8 ש"ש ליחידה החיצונית.

לשון והבעה עברית: 11 ש"ש דו שנתיות-מתוכן 5 ש"ש ליחידה הפנימית ו- 6 ש"ש ליחידה החיצונית.

אנגלית: החלוקה היא לפי יח"ל במתכונת תלת שנתית: 3 יח"ל - 5 ש"ש. 4 יח"ל - 4 י', 6 יא', 5 יב'. 5 יח"ל - 5 ש"ש.

מתמטיקה: החלוקה היא לפי יח"ל במתכונת תלת שנתית: 3 יח"ל - 5 ש"ש בכיתה י', 6 בכיתה יא', 6 בכיתה יב'. 4

יח"ל - 7 בכיתה י', 7 - בכיתה יא', 7 - בכיתה יב'.

בתי-הספר מתבקשים לעודד ולאפשר את תלמידי כיתות האתגר המעוניינים ללמוד מתמטיקה ואנגלית ברמת 4-5 יח"ל, ביחד עם בני שכבת הגיל או, אם אושרה לבית-הספר תכנית ייחודית לכיתת אתגר למתמטיקה ואנגלית.

ב. לימודי בחירה: מקצוע הבחירה יהיה מתוך תחומי המקצועות הטכנולוגיים בלבד כדי לאפשר לבוגר לרכוש מיומנויות שיאפשרו לו התפתחות מקצועית במגמה שבחר.

יש לשים לב, כי המקצועות שייבחרו לתלמיד בתחום זה יהיו בעלי אופק התפתחות עתידי ולימודי המשך לכיתה י"ג. תכניות הלימודים יביאו בחשבון את תנאי הקבלה לכיתה י"ג.

במקרים חריגים ביותר תלמיד שאינו מגלה עניין או כישורים בתחום הטכנולוגי, יתאפשר לו ללמוד מקצוע בחירה מהתחום העיוני. הבחירה תותאם לכישוריו של התלמיד ולתחומי העניין שלו. בכפוף לאישור מיוחד מהממונה המחוזי.

*אישור הכיתה יותנה בבחירת מגמה טכנולוגית המאושרת ע"י מנהל מדע וטכנולוגיה.

ג. אמנות בינתחומית - בשנה"ל תשפ"א החל פיילוט ללמידת אמנות בינתחומית בכיתות י' אתגר (3 ש"ש) כמקצוע השכלה כללית. אנו מאמינים כי חשיפה לתחומי אמנות שונים עבור תלמידים הנמצאים בסיכון יכולה להוות נדבך נוסף בצמצום פערים תרבותיים, חברתיים והתנהגותיים. ההתנסות בתחומי האמנות השונים יכולה לאפשר לתלמידים אלו להתחבר לעצמם דרך המדיומים השונים שהאמנות מציעה וע"י כך יש בכוחה לחולל שינוי חברתי אמיתי רב עוצמה ובעל השפעה ארוכת טווח. זאת ועוד באמצעות האומנות התלמידים יוכלו לממש עיקרון מרכזי נוסף מתוך הפדגוגיה הטיפולית הקשור להרחבה תרבותית ולנקודת מפנה.

על כל שינוי בתכנית התלת שנתית או בתכנית לניצול השעות יש להודיע לממונה/ מפקח/ת שח"ר במחוז.

מערכת שעות להצלחה בכיתות אתגר

מערכת שעות אפקטיבית בכיתות אתגר תכלול 3-4 שעות חינוך, 4 שעות ייעוץ כולל ישיבה שבועית עם אנשי הצוות, צביעת שעות במערכת לישיבת מחנך עם צוותים מקצועיים.

על פי רפורמת עוז לתמורה, חובת המינימום היא לשבץ 2 ש"ש שעות חינוך + 3 ש"ש תפקיד + 2 מהשעות הפרטניות לטובת שיחות אישיות.

חובת המינימום לשעות ייעוץ היא 1.72 ש"ש.

בתי ספר שמעוניינים להגיש בקשה לתכנית אמ"ץ על כיתת אתגר עליהם להיערך על פי החלוקה הבאה:

4 שעות חינוך + 3 ש"ש תפקיד + 3 ש"ש פרטניות לתלמידי הכיתה לטובת שיחות אישיות.

(אין בהיערכות זאת אישור על הפעלת תכנית אמ"ץ בכיתת האתגר)

יש לנצל באופן מלא את השעות בכיתה ולפצל ע"פ שיקול דעת פסיכו-פדגוגי ככל שהשכל"מ יאפשר.

תכנית להמשך לימודים

בסיום לימודי כיתה י"ב, מציע האגף תכנית תהלי"ה לטכנאים והנדסאים – השלמת תנאי קבלה למסלולי טכנאים והנדסאים.

בדבר פרטים על המשך הלימודים, לאחר סיום כיתה י"ב, יש לפנות לנציגי שח"ר במחוזות – כבר במהלך השנה בה לומדים המועמדים לתכנית בכיתה יב' בחודשים ינואר – פברואר, זאת בשל הצורך בדחיית שירות עוד בטרם סיום הלימודים.

שילוב התלמיד בקהילה

אוכלוסיית היעד של כיתות אתגר היא בעלת חסכים שונים, ולכן נדרשת, אפוא, התייחסות מיוחדת ליצירת חיבורים של התלמידים בקהילה, בהיבטים לימודיים, חברתיים ורגשיים. לפיכך, על הנהלת בית הספר, הרשות המקומית ו/או הבעלות של בית הספר לדאוג לממשקים עם התכניות הקהילתיות, כחלק תומך ומשלים לתכנית הלימודים.

לידיעתכם בישובים בהם מופעלות תכניות הרווחה החינוכית, שיקום שכונות, או התכנית הלאומית 360, יש אפשרות שקיימים מרכזי למידה שכונתיים הנותנים מענה לימודי בשעות אחה"צ לתלמידים הזקוקים לתגבורים או עזרה לקראת בחינות, הכנת שיעורי בית וכו'.

כמו כן ברוב הישובים בהם פועלת התכנית הלאומית הוקמו מרכזי נוער הנותנים מענה בהיבט לימודי חברתי וטיפול.

ניתן לפנות או למנהלי הרווחה החינוכית בישובים או למנהלי התכנית הלאומית ברשות.

משוב הערכה ובקרה

- א. תפקיד רכו"ש יכלול גם מעקב אחר התפתחות התכנית והערכתה.
בית הספר מתחייב לשתף פעולה עם כל גורם של אגף שח"ר שימונה לטיפול בנושא זה.
- ב. במהלך שנת הלימודים בתי הספר יגישו מיפוי שח"ר הוליסטי-דינמי לכל כיתות האתגר בביה"ס, במועדים שיקבעו על ידי מטה האגף.
- ג. הנהלת ביה"ס תשלח את תוצאות התלמידים הזכאים לתעודת בגרות ואת תוצאות הישגי בחינות הבגרות על פי מקצועות הלימוד מיד עם קבלתם בביה"ס (מצ"ב טופס דווח הישגים).
- ד. יש לקיים ישיבות פדגוגיות הנוגעות להספק החומר מול הישגי התלמידים בכיתה, ביחס לתוכנית העבודה שנבנית בתחילת השנה, ובמידת הצורך להוסיף שעות תגבור פרטניות/ כיתתיות לקראת מועדי הבחינות.
- ה. לאחר איתור התלמידים, חשוב לקיים שיחה אישית עם כל תלמיד. כמו כן, יש לשתף את ההורים בכל שלבי התהליך (כולל מפגש מקדים).

דגשים לעבודה בכיתות האתגר

- א. מומלץ לקיים ישיבות פדגוגיות הנוגעות להספק החומר מול הישגי התלמידים בכיתה, ביחס לתוכנית העבודה שנבנית בתחילת השנה. ובמידת הצורך להוסיף שעות תגבור פרטניות / כיתתיות לקראת מועדי הבחינות.
- ב. מומלץ לבנות מערכת שעות פרטנית לתלמידים בשיתוף המורים המקצועיים המלמדים בכיתה.
- ג. מומלץ לערוך מבחנים מצטברים לאורך כל השנה, ובהתאמה לתוצאות לבנות שעורי תגבור דיפרנציאליים.

תכניות תוספתית לכיתות אתגר

- בכיתת האתגר תוכל לפעול תכנית תוספתית אחת בלבד: אמ"ץ, אסכולה, שילוב תלמידים בתעשייה ומניעת נשירה - בכפוף לבחירת המנהל ולעמידה בקריטריונים של כל אחת מהתכניות.
- בתי-ספר, בהם פועלת תכנית אסכולה, מחויבים להפעיל את התכנית על בסיס כיתת האתגר (ל"ב טכנולוגי) ולא כיתה עיונית.

אי-עמידה בנהלי כיתות אתגר

- האגף רואה חשיבות רבה בעמידה בנהלי הכיתות המשקפים את תפיסת העולם של המחלקה להצלחה עם תלמידים בקצה הרצף. במקרים בהם ביה"ס אינו פועל על-פי הנהלים הרשומים מטה, יוזמן מנהל בית הספר לשיחת הבהרה לפיה תבחן המשכיות הפעלת הכיתה, ברמת מחוז ומטה ועד לכדי סגירת הכיתה.
- א. התלמידים אינם עומדים בפרופיל הכיתה.
 - ב. שינוי במספרי תלמידים - ניתן לשנות עד 5 תלמידים מרשימת התלמידים שהועברה בוועדה הארצית בתוספת מכתב מנהל המסביר את השינוי ופירוט של השיבוץ העדכני של התלמידים שהוצאו מהכיתה. הטפסים המעודכנים ישלחו ישלחו במועד שיקבע ע"י המטה.
 - בכיתה בה יוצאו מעל חמישה תלמידים תיערך ועדה מחודשת לאישור הכיתה ברמת מחוז-מטה.
 - ג. אי ניצול מרבי של השעות שהוקצו לכיתה (כולל פיצולים).

הנחיות להגשת הבקשה

לנוחיותכם באתר אגף אי' חינוך ילדים ונוער בסיכון, תחת לשונית המחלקה לכיתות ותכניות שח"ר – תכנית אתגר ניתן למצוא קובץ אקסל המרכז את כלל הטפסים.

<http://cms.education.gov.il/EducationCMS/Units/YeledNearBesikun/machlakot/shachar/etgar.htm> :

א. מצ"ב טפסים שיש להחזיר מלאים למנחי שח"ר עפ"י הנחיית המחוז .

(בכל שנה המועד יפורסם ע"י המטה והמחוז) :

1. טופס בקשה לפתיחת כיתת י' אתגר + הסכם התחייבות להפעלת כיתות אתגר.
2. טופס נתוני תלמידים לכיתות י' (נספח א1)
3. טבלת נתוני התבחינים לתלמידאות- מועמדים לכיתת אתגר.
4. תעודות מחצית א' / שליש לכיתה ח' תש"ף או כיתה ט' תשפ"א של המועמדים.
5. טופס תכנון תלת שנתי לפריסת הבחינות לכיתה י' החדשה.
6. טופס תכנון לניצול שעות אתגר לכל שלוש הכיתות (י- י"ב).
7. טופס הישגי בחינות הבגרות למסיימי כיתה י"א – אתגר בשנת תשפ"א - ישלח למחוזות באוקטובר 2021.
8. טופס הישגי בחינות הבגרות בכיתה י"ב -אתגר שסיימה לימודיה בשנה"ל תשפ"א- ישלח למחוזות באוקטובר 2021.
9. תכנית שנתית לשיעורי חינוך.

ב. טפסים שהנד מתבקש להעביר לאחר אישור הכיתות, למפקח שח"ר במחוז בכל שנה מחדש במועד שיקבע ע"י המטה

באותה שנה :

1. רשימות התלמידים המעודכנות לכל כיתות אתגר כפי שדווחו על-ידי בית ספרך למשרד החינוך (מצבת תלמידים).
2. מערכת לימודים שבועית לכל אחת מכיתות אתגר.

טפסים שוטפים שהנד מתבקש להגיש בעת שינוי במצבת התלמידים בכיתה, למפקח שח"ר במחוז : הטפסים יופיעו באתר

תחת הכותרת "טפסים שוטפים"

1. טופס בקשה לוועדת חריגים.
2. טופס צירוף תלמיד לכיתת אתגר.
3. טופס העברת תלמיד מכיתת אתגר.
4. טופס עזיבת תלמיד מכיתת אתגר.